

การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีอรรถประโยชน์ 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพารา
ในจังหวัดบึงกาฬ*

AN APPLICATION OF THE PRINCIP OF THE FOUR VIRTUES CONDUCTIVE TO THE
BENEFITS IN THE PRESENT FOR DEVELOPING THE AGRICULTURISTS' QUALITY
OF LIFE IN PARA RUBER PARK IN BUENKAN PROVINCE

พระสมเกียรติ สิริวัฒนโก (แสนบัวโพธิ์)¹, พระมหาไพฑูรย์ สิริธมโม²,
พระมหาประทีป อภิวัฒนโน³

Phra Somkriat Saenbuapho (Saenbuapho)¹, Phramaha Paitoon Siridhammo²,
Phramaha Prateep Aphiwattano³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2,3}

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.^{1,2,3}

Email : Zero14105@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักทฤษฎีอรรถประโยชน์ 4 ในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคูณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ และ 3) เพื่อเสนอการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีอรรถประโยชน์ 4 เพื่อพัฒนาคูณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักทฤษฎีอรรถประโยชน์ 4 ในพระพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง บ้างเรียกว่า หัวใจเศรษฐี "อ อ กะ สะ" คือ 1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่น ขยันหมั่นเพียร เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการทำงานนั้น 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ รู้จักการใช้จ่ายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3) กัลยาณมิตรคบคนดี ไม่คบคนชั่ว ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา และ 4) สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ 2. สภาพการพัฒนาคูณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ ประชาชนส่วนมากที่เป็นเกษตรกรสวนยางพารา มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะมีโรงงานแปรรูปยางพาราเข้ามาตั้งโรงงานภายในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ หลายแห่ง เพื่อรับซื้อน้ำยางพาราไปแปรรูปเพื่อการส่งออก ทำให้ผลผลิตประเภตน้ำยางพาราสามารถขายออกได้ในราคาที่ดี 3. การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีอรรถประโยชน์ 4 เพื่อพัฒนาคูณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราใน จังหวัดบึงกาฬ พบว่า 1) ด้านอุฏฐานสัมปทา ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความขยัน และมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่เป็นระเบียบ มีปัญญาวงความขยันจนเกิดความชำนาญในงานที่ทำให้การงานนั้นประสบความสำเร็จได้ง่ายโดยไม่เครียด 2) ด้านอารักขสัมปทา ประชาชนในพื้นที่ส่วนมากรู้จักการรักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยจากการรู้จักคุณค่า เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อบูรณาการสิ่งของ ข้าวของต่าง ๆ ให้สามารถเพิ่มมูลค่า

เพิ่มรายได้ 3) ด้านกัลยาณมิตร ประชาชนส่วนมากมีความเข้าใจการคบคนดี ไม่คบคนชั่ว การดำรงตน เจริญ สันทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้นด้วยการใช้คำพูดที่เป็นมิตร มีสมาจารบริสุทธิ์ เป็นคนมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา และ 4) ด้าน สมชีวิตา มีการอยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่ง โภคทรัพย์

คำสำคัญ : 1. การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถะประโยชน์ 4 2. พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร 3. สวนยางพารา

ABSTRACT

The purposes of this research aim at (1) studying the principles of the Four Virtues conducive to the benefits in the present in Buddhism (2) studying the state of developing the agriculturists' quality of life in Para rubber park in Buengkan Province (3) offering the application of the principles of the Four Virtues Conducive to the Benefits in the Present for developing the agriculturists' life in Para rubber park in Buengkan Province. This research is qualitative research. The research instrument was an interview form. Data analysis was performed using descriptive analysis.

The results of research are found that: 1. The principles of the Four Virtues conducive to the Benefits in the Present in Buddhism are the Four Benefits in the present, sometimes. it is called as the heart of millionaires, "U, A, KA SA", that is, 1) Utthanasampada: to be endowed with energy such as to be diligent to work, not to be lazy in that work 2) Arakkhasampada: to be endowed with the wealth protection and to know how to spend the wealth with carefulness 3) Kalayanmitta: to associate with good company, not to associate with bad persons and to associate with persons who comply with faith, charity, intelligence and 4) Samajivita: to live economically and to know the way of progressiveness and ruin of wealth. 2. The state of developing the agriculturists' quality of life in Para rubber park in Buengkan Province is found that majority of people who are the agriculturists performing Para Rubber park has good quality of life because there are the factories transforming Para rubber locating in various areas of Buengkan Province in order to buy Para resin to be processed for exports. These Para resin products can be sold in the high price. 3. The application of the principle of the Four Virtues conducive to the benefits in the present for developing the agriculturists' quality of life in Para rubber park in Buengkan Province is found that 1) in the aspect of Utthanasampada, people earn living with diligence and to be endowed with orderly model in upholding the life with regulation and to have wisdom associated with diligence until it creates expert in that work and they will accomplish easily without seriousness 2) in the aspect of Arakkhasampada,

majority of local people know how to protect the received properties by knowing the virtue of them, learn the new issues passing the media on line in order to integrate various things to increase the value and income 3) in the aspect of Kalayamitta: majority of people understands how to associate with good persons not to associate with bad persons. To uphold oneself, discussion, conversation with persons in family or in village with friendly language, pure respectfulness, faith, precepts, charity and wisdom and 4) Samajivita: to earn living with sufficiency, to know the progressive way of property and ruin of wealth.

Keywords : 1. Application of the Principles of Dīṭṭhadhammikāttha 4 Benefits 2. Developing the Quality of life of farmers 3. Rubber Plantations

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) มุ่งในการเสริมจุดแข็ง และแก้ไขจุดอ่อนให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะยาว เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เกษตรกร มั่นคง ภาคการเกษตรมั่นคง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” โดยสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำแผนปฏิบัติการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ตามแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติโดยทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ร่วมกันพิจารณาภารกิจของหน่วยงานที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนในแต่ละระดับ รวมทั้งนำนโยบายสำคัญ และสถานการณ์สภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มากำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินงานในการขับเคลื่อนภารกิจให้ได้ผลลัพธ์ตามที่กำหนด ตลอดจนพิจารณาความต่อเนื่องในการบริหารราชการแผ่นดินควบคู่กับการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยแผนปฏิบัติการฯ จะเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานของ ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน รวมทั้งเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารในการกำกับ ดูแล และติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ และกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละผลผลิต ให้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารราชการแผ่นดินในภาพรวม เพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายระดับชาติร่วมกันต่อไป จะเห็นได้ว่า จังหวัดบึงกาฬนั้นได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาการเกษตรที่มีความหลากหลาย และพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของจังหวัดบึงกาฬนั้น คือยางพารา (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดบึงกาฬ, 2565)

ปัญหาของการพัฒนาคุณภาพชีวิต ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ที่เราอาศัยอยู่นี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทุกวินาที แนวคิดในการพัฒนาอะไรต่าง ๆ ถึงตอนนี้ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เราอยู่ในโลกยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในแนวคิด

ด้วย เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดแล้ว การปฏิบัติในเชิงของการสร้างสรรค์ความเจริญที่เรียกว่า พัฒนาก็จะต้องเปลี่ยนไปฉะนั้นจึงได้ยินคำใหม่ๆ ซึ่งขยายจากความคิดเดิม หรือเปลี่ยนแปลงไปเลย เป็นจำนวนมาก เป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารแน่นอนแล้วอย่างปฏิเสธไม่ได้เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วนั้นเป็นความจริงแต่ประเทศไทยกลับต้องเผชิญปัญหาอันยิ่งใหญ่ตามมา คือปัญหาด้านสังคม กล่าวคือ เศรษฐกิจนั้นเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วจริงแต่ประเทศไทยกลับต้องเผชิญปัญหาอันยิ่งใหญ่ ตามมาคือ ปัญหาด้านสังคม กล่าวคือ ยิ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้ก้าวหน้ามากเท่าใด และความเจริญ ทางด้านวัตถุมีมากเท่าใด สภาพด้านจิตใจกลับเสื่อมลง จิตใจคนมีความสับสน ว้าวุ่น ขาดที่พึ่งทางใจ ครอบครัวที่เคยเข้มแข็งกลับอ่อนแอ แยกแยกชุมชนหมู่บ้านที่เคยเข้มแข็งก็ตกอยู่ในสภาพเดียวกัน ดัง จะเห็นได้ในหน้าข่าวสารที่เป็นระบบออนไลน์ เช่น กรณีที่มีการกราดยิงที่จังหวัดโคราช ๓๐ ศพ เป็นต้น จากกรณีที่เป็นข่าวสารในปัจจุบันนี้ ทำให้เห็นความไม่มั่นคงในการดำเนินชีวิตของประชาชนใน หลายพื้นที่ ซึ่งข่าวสารเองก็มีการที่เป็นข่าวที่เป็นจริงบ้างข่าวที่เป็นการสร้างกระแสบ้าง ประชาชนใน สภาวะปัจจุบันมีการบริโภคข่าวสารที่ง่ายกว่าสมัยก่อนเพียงแค่ผ่านโทรศัพท์มือถือได้ทุกที่ทุกเวลา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2550)

ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมประชาชนนั้นถือเงินเป็นสรณะมากกว่าธรรมะ ผลของการ ปกครองที่แปลกหน้าและเศรษฐกิจที่ถือเงินเป็นสรณะ ได้ก่อปัญหาความสับสนในทางจริยธรรม แม้ใน เรื่องความดีความชั่ว เมื่อสังคมถือเงินและอาจเป็นความดี พระสงฆ์ไม่เข้าใจปัญหาซับซ้อน ก็ย่อมถูก ระบบทุนนิยมครอบงำเห็นตามไปว่า คนมีเงินมีอำนาจเป็นคนดี พระสงฆ์ส่วนมากจึงนำตนเองและวัด ไปพัวพันอยู่กับคนมีเงินมีอำนาจ ในขณะเดียวกันก็ตกเป็นทาสเศรษฐกิจแทนการเป็นทาสของพระ ธรรมโดยไม่รู้ตัว ปัญหาที่เห็นชัดในเวลานี้คือ วัดหรือพระสงฆ์ในเมืองมิได้เป็นตัวแทนสถาบันที่ทรง คุณธรรมไว้หรือเอื้ออาทรต่อสังคมอย่างเดิมแต่ตรงกันข้ามได้ทวีความเข้มข้นในทางเพิ่มพูนโลกธรรม ฝ่ายอิฏฐารมณ์ คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข และยึดติดและเพิ่มอหังการให้กับตนเองมากขึ้น อันเป็น การเอาเปรียบหรือเป็นกาฝากสังคมตามที่ถูกกล่าวหาด้วย เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ทางพระสงฆ์ขาด ความกล้าหาญทางจริยธรรมที่จะปกป้องเทิดทูนพระธรรมวินัยหรือความถูกต้องของสังคมแบบอย่าง ของชาวโลกไว้และขาดต่อทั้งความประพฤติและความรู้ซึ่งตรงกันข้ามกับพระมหาเถระบางรูปในอดีต และปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

ในปัจจุบันภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม โดยมุ่งให้คน เป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมมุ่ง ให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการแก้ไขปัญหาของ ชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล กระจายอำนาจการบริหารงานพัฒนาสู่ ท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ภายใต้การ สนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐ และการสนับสนุนความรู้ให้แก่ประชาชน เพื่อเพิ่มศักยภาพของประชาชน ให้สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาชนให้มีบทบาทในการ พัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท รวมถึงการมี ครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจชุมชนและสิ่งแวดล้อมยั่งยืน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม ของประชาชนเป็นหลักในการทำงาน เพื่อให้ประชาชนและองค์กรชุมชน ท้องถิ่นสามารถช่วยตนเอง และพึ่งพาตนเอง บริหารการพัฒนาได้ด้วยตนเองในที่สุด จังหวัดบึงกาฬ มีพื้นที่ 4,305,746 ตาราง

กิโลเมตร หรือ 2,691,091 ไร่ ตั้งอยู่จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 8 อำเภอ 53 ตำบล (ตารางผนวกที่ 1) มีประชากร 422,042 คน (กรมการปกครอง, 2565) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูปโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะทุเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดินกำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูก รายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสม เป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง แต่พบข้อจำกัด บางประการซึ่งสามารถบริหารจัดการได้ ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดบางประการของดินและน้ำ ส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ การใช้พื้นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วมและขาดน้ำ ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จังหวัดบึงกาฬ มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ยางพารา ข้าว ปาล์มน้ำมัน และมันสำปะหลัง จากการวิเคราะห์แล้ว ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดบึงกาฬ จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกยางพารา โดยการศึกษาสภาพของพื้นที่และสภาพภูมิศาสตร์นั้น เป็นพื้นที่ ที่ประชาชนส่วนมากของพื้นที่นั้นปลูกยางพาราเป็นจำนวนมาก เพราะได้รับการส่งเสริมการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในเรื่องของความรู้ของการปรับปรุงดินเพื่อการปลูกยางพาราและพัฒนาพื้นที่ให้เป็นสวนยางพาราเป็นส่วนมากเพื่อที่จะพัฒนาเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดบึงกาฬ และองค์ภาคเอกชนนั้นก็ได้นำความร่วมมือกับภาครัฐโดยการเปิดรับซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้จากยางพารา เพื่อที่จะนำเข้าสู่อุตสาหกรรมในพื้นที่เพื่อที่จะแปรรูปยางพาราเพื่อการส่งออก ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากกระบวนการของทั้งจังหวัดบึงกาฬนั้น ทั้งหน่วยงานที่เป็นภาครัฐ ภาคเอกชนนั้นต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรสวนยางพาราทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ภาวะปัจจุบันในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะเป็นการบูรณาการ หรือการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ เพื่อการพัฒนา การบริหารจัดการชุมชนของเจ้าอาวาสในจังหวัดบึงกาฬ เพราะจากข้อมูลข้างต้นทำให้เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กันหลายด้านโดยพระสงฆ์ในระดับเจ้าอาวาสในฐานะเป็นผู้นำด้านจิตใจต่อการสร้างความสามัคคีให้กับประชาชนในพื้นที่ให้ดำเนินชีวิตที่มีการประกอบอาชีพที่มีความหลากหลาย เช่น อาชีพเกษตรกรรม อาชีพการบริการด้านต่าง ๆ เป็นต้นให้อยู่ร่วมกันในสภาวะทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ที่ประกอบด้วย 1. อุฏฐานสัมปทา หมายถึง ความถึงพร้อมด้วยความหมั่น 2. อารักขสัมปทา หมายถึง ความถึงพร้อมด้วยการรักษา 3. กัลยาณมิตตตา หมายถึง ความถึงพร้อมด้วยการมีมิตรดี และ 4. สมชีวิตา หมายถึง ความถึงพร้อมด้วยการเลี้ยงชีวิตที่ดี เป็นเกณฑ์ในการประยุกต์ ให้เกิดการสร้างการอยู่ร่วมกันภายในชุมชน การต้อนรับนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมประเทศ และระดับโลกให้ได้รับการบริการที่ประทับใจเพื่อมีการบอกต่อ ให้เกิดการพัฒนาในด้านของสังคม ด้านประชาชน ได้อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมทางสังคมอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถะประโยชน์ 4 ในพระพุทธศาสนา
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ
- 2.3 เพื่อเสนอการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถะประโยชน์ 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถะประโยชน์ 4 ในพระพุทธศาสนา
- 3.2 ได้ทราบสภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ
- 3.3 ได้ผลการเสนอการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถะประโยชน์ 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราใน จังหวัดบึงกาฬ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาใน 2 วิธี คือ อาศัยเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นต้นแบบ และการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เป็นฐานในการนำเสนอและการอ้างอิง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกอันเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นหลักคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยที่มีความสัมพันธ์กับหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถะประโยชน์ 4 2) ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย หนังสือที่นักปราชญ์ทั้งหลายเขียนไว้ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักธรรม การบริหารจัดการ การพัฒนาของคณะสงฆ์ที่มีความสัมพันธ์กับประชาชน การจัดการทรัพยากร การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเชิงพุทธ การมีส่วนร่วมระหว่าง รัฐ วัด บ้าน ชุมชน กับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน หลักทฤษฎีธรรมมีกัตถะประโยชน์ 4 ในการบริหารจัดการ การบูรณาการหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถะประโยชน์ 4 และหลักธรรมที่มีความสัมพันธ์กับหัวข้อเรื่อง วัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) ศึกษาข้อมูลภาคสนาม จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญปรับปรุงเป็นที่เรียบร้อยตามกรอบของการศึกษาวิจัย โดยใช้บุคคลที่ได้คัดเลือกโดยใช้เกณฑ์ของการศึกษาเรื่องวิจัยตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 30 รูป/คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือในทางวิชาการและการนำเสนอในระดับชาติที่สร้างผลงานให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัย เชิงคุณภาพภาคสนาม โดยผู้วิจัย เลือกพื้นที่การเฉพาะในจังหวัดบึงกาฬเท่านั้นและผู้ให้ข้อมูลหลักการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการศึกษาบริบทในพื้นที่ ที่ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 60 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร ประกอบด้วย 1) เอกสารชั้นปฐมภูมิในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเอกสารที่เป็นปฐมภูมิประกอบการศึกษา ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 2) เอกสารชั้นทุติยภูมิในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้แบ่งเอกสารชั้นทุติยภูมิออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ เอกสารชั้น อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นหนังสือและตำรา เอกสารที่เป็นงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ

วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ คุุณนิพนธ์ บทความที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการอื่น ๆ เช่น วารสาร นิติสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ที่เกี่ยวข้อง การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเนื้อหา ในงานวิจัยผู้วิจัย การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบที่มีผลต่อ การบูรณาการหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ต่อการสร้างสามัคคี พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ของกลุ่มประชาชน พระสงฆ์ ในเขตจังหวัดบึงกาฬ และมุ่งเสนอแนวทางการแก้ปัญหา การบริหารจัดการพัฒนาสังคมการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ ให้เกิดต้นแบบของการบริหารจัดการพัฒนาสังคม ชุมชน และคณะสงฆ์ ประชาชนในพื้นที่ และผู้ที่เกี่ยวข้อง อย่างยั่งยืน การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีสร้างชุดคำถาม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นแบบอย่างของผู้ที่มีปัญหาการบริหารจัดการพัฒนาสังคมในพื้นที่ตามกรอบของหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 เพื่อการสร้างความร่วมมือ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งการสร้างสามัคคีในการปกครองคณะสงฆ์ในจังหวัดบึงกาฬ โดยใช้เกณฑ์ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเกณฑ์ในการศึกษาคือหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 เป็นแนวคิดทฤษฎีในการศึกษา บนพื้นฐานของการบริหารจัดการพัฒนาสังคมให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมทางสังคม และการทำการสัมภาษณ์จำนวน 30 ท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำการสัมภาษณ์เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประเด็นปัญหาเป็นตัวตั้ง แล้วหาคำตอบจากข้อมูลที่เก็บและรวบรวมไว้ เพื่อให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยที่ได้ตั้งไว้แล้ว ส่วนข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา วิธีการนำเสนอ เป็นการนำเสนอผลการวิจัยแบบเชิงพรรณนา (Descriptive) โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับคืนมาทั้งหมดแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ 2) นำแบบสัมภาษณ์ ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามหัวข้อที่ได้สัมภาษณ์มาตามลำดับ 3) สรุปประเด็นของแต่ละหัวข้อ 4) การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ 5) นำผลการวิเคราะห์ไปสังเคราะห์โดยวิธีการพรรณนา 6) สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในพระพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง บ้างเรียกว่า หัวใจเศรษฐกิจ “อุ อา กะ สะ” คือ 1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่น ขยันหมั่นเพียร เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการทำงานนั้น 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ รู้จักการใช้จ่ายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3) กัลยาณมิตร คบคนดี ไม่คบคนชั่ว ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา และ 4) สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญ ทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์

5.2 สภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ พบว่าประชาชนส่วนมากที่เป็นเกษตรกรสวนยางพารา มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะมีโรงงานแปรรูปยางพารา เข้ามาตั้งโรงงานภายในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ หลายแห่ง เพื่อรับซื้อน้ำยางพาราไปแปรรูปเพื่อการส่งออก ทำให้ผลผลิตประเภทน้ำยางพาราสามารถขายออกได้ในราคาที่ดี และประชาชนก็มีการปลูกปลูกพืชไร่

เช่น ไร่สับปะรด ไร่ผักสวนครัว ไร่กล้วย เป็นต้น อีกส่วนก็ประกอบอาชีพ ยางพารา การประมงน้ำ เพราะพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่มีทั้ง ภูเขา ที่ลาดลุ่ม และติดกับแม่น้ำโขง จึงส่งผลในเรื่องของระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีความหลากหลาย แต่ปัญหาของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจะเป็นการที่ประชาชนไม่สามารถกำหนดราคาของผลผลิตทางการเกษตรได้เอง และไม่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีทางการจำหน่าย และการเกษตรสมัยใหม่เท่าที่ควร เพราะติดปัญหาเรื่องเงินทุน และองค์ความรู้ที่ครอบคลุม

5.3 การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราใน จังหวัดบึงกาฬ พบว่า 1) ด้านอุฏฐานสัมปทา ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความขยัน และมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่เป็นระเบียบ มีปัญหาบวกลบความขยันจนเกิดความชำนาญในงานที่ทำให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จได้ง่ายโดยไม่เครียด 2) ด้านอารักขสัมปทา ประชาชนในพื้นที่ส่วนมาก รู้จักการรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ด้วยจากการรู้จักคุณค่า เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อบูรณาการสิ่งของ ข้าวของต่าง ๆ ให้สามารถเพิ่มมูลค่า เพิ่มรายได้ 3) ด้านกัลยาณมิตร ประชาชนส่วนมากมีความเข้าใจการคบคนดี ไม่คบคนชั่ว การดำรงตน เจริญ สันทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้นด้วย การใช้คำพูดที่เป็นมิตร มีสมาจารบริสุทธิ์ เป็นคนมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา และ 4) ด้าน สมชีวิตา มีการอยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในพระพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง บ้างเรียกว่า หัวใจเศรษฐกิจ "อ อุ อา กะ สะ" คือ 1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่น ขยันหมั่นเพียร เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการทำงานนั้น 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ รู้จักการใช้จ่ายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3) กัลยาณมิตร คบคนดี ไม่คบคนชั่ว ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา และ 4) สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระโพธิ์ พุทธิสารโร (โพธิ์ประพาฬทอง) 2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่ออนุรักษ์ และพัฒนาระบบนิเวศตามแนวพระไตรปิฎก ผลการวิจัยพบว่า ระบบนิเวศและนิเวศวิทยาในพระไตรปิฎก พบว่า นิเวศวิทยา หมายถึง การศึกษาความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับปัจจัยแวดล้อมทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตในธรรมชาติที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกันจนเป็นระบบที่เรียกว่า ระบบนิเวศ ระบบนิเวศมีความสำคัญ คือ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้บริโภค และผู้ย่อยสลาย ซึ่งเกิดขึ้นได้ 2 ทาง คือ หายกายภาพ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ อุณหภูมิ แสงแดด เป็นต้น และทางเคมี ได้แก่ แร่ธาตุและสารอาหารต่าง ๆ เป็นต้น ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับระบบนิเวศเป็นอย่างมากเพราะเป็นสถานที่ที่ภิกษุสงฆ์ในสมัยพุทธกาลใช้เป็นที่พักปฏิบัติกิจทางศาสนาและเป็นที่อยู่อาศัยของภิกษุสงฆ์ในสมัยนั้นด้วย เช่น ป่าไม้ แม่น้ำลำธาร ถ้ำ ซอกเขา เรือนว่าง เป็นต้น อีกประการหนึ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสถานที่ที่พระองค์ทรงประสูติ ตรัสรู้ ประกาศพระสัทธรรม และดับขันธปรินิพพาน สถานที่เหล่านี้ล้วนแล้วมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับระบบนิเวศทั้งสิ้น นอกจากนี้ในพระไตรปิฎกได้มีการบันทึกหลักฐานเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้หลายพระสูตร เช่น ปญฺญปาสาสูตร วนโรปสูตร ปโลกสูตร เป็นต้น จึงทำให้เกิดแนวคิดที่หลากหลายเกี่ยวกับระบบนิเวศที่นักวิชาการชาวตะวันตกได้นำไปศึกษาต่อยอดให้เกิดแนวคิดใหม่มาเป็นรูปแบบให้ผู้ศึกษาเรื่องระบบ

นิเวศใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป เช่น แนวคิดของนิโคลสัน แนวคิดของอังเดรอาทาและเบรินซ์ และแนวคิดของไมล์ เป็นต้น ซึ่งระบบนิเวศโดยทั่วไปมี 3 ระบบ ได้แก่ ระบบนิเวศบนบก ระบบนิเวศในน้ำ และระบบนิเวศในอากาศ แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาในระบบนิเวศตามแนวพระไตรปิฎก พบว่า การอนุรักษ์และการพัฒนา หมายถึง การรักษาไว้ให้คงเดิม รักษาสิ่งที่เคยมีเคยเป็นอยู่แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลง สร้างสรรค์ให้คงอยู่ในสภาพเดิมหรือในลักษณะเดิม หรือส่งเสริมและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นเพื่อให้สิ่งนั้นดำรงอยู่ต่อไปอย่างยาวนาน ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์ระบบนิเวศมี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบของการอนุญาตและรูปแบบของข้อห้าม เช่น อนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ใช้เป็นที่พักอาศัย 4 ห้ามภิกษุสงฆ์ที่อาศัยป่าเป็นเสนาสนะ บ้วนน้ำลาย ขับถ่ายอุจจาระและปัสสาวะลงในแม่น้ำและบนแผ่นดิน (ยกเว้นภิกษุรูปนั้นป่วย) ห้ามพรากรุกตคาม เป็นต้น

6.2 สภาพการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราในจังหวัดบึงกาฬ พบว่า ประชาชนส่วนมากที่เป็นเกษตรกรสวนยางพารา มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะมีโรงงานแปรรูปยางพาราเข้าตั้งโรงงานภายในพื้นที่จังหวัดบึงกาฬ หลายแห่ง เพื่อรับซื้อน้ำยางพาราไปแปรรูปเพื่อการส่งออก ทำให้ผลผลิตประเภตน้ำยางพาราสามารถขายออกได้ในราคาที่ดี และประชาชนก็มีการปลูกปลูกพืชไร่ เช่น ไร่สับปะรด ไร่ผักสวนครัว ไร่กล้วย เป็นต้น อีกส่วนก็ประกอบอาชีพ ยางพารา การประมงน้ำ เพราะพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่มีทั้ง ภูเขา ที่ลาดลุ่ม และติดกับแม่น้ำโขง จึงส่งผลในเรื่องของระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีความหลากหลาย แต่ปัญหาของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจะเป็นการที่ประชาชนไม่สามารถกำหนดราคาของผลผลิตทางการเกษตรได้เอง และไม่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีทางการจำหน่าย และการเกษตรสมัยใหม่เท่าที่ควร เพราะติดปัญหาเรื่องเงินทุน และองค์ความรู้ที่ครอบคลุม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพล ธาระวงศ์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรหน่วยงานของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์คือ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการชีวิตให้มั่นคงมีประโยชน์สุขในปัจจุบัน ประกอบด้วยหลัก 4 ประการคือ 1) อุฏฐานสัมปทาถึงพร้อมด้วยความหมั่นเพียร 2) อารักขสัมปทาถึงพร้อมด้วยการรักษา 3) กัลยาณมิตตตาการคบเพื่อนที่ดีมีคุณธรรม และ 4) สมชีวิตาการดำรงชีพของตนพอเหมาะตามสมควรแก่ชีวิตหลักการทั้ง 4 ประการนี้เรียกสั้น ๆ ได้ว่า “ขยันรักษาศีลมีกัลยาณมิตตตาใช้ชีวิตแบบพอเพียง” พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของบุคลากรหน่วยงานของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานีทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านความขยันหมั่นเพียร (อุฏฐานสัมปทา) 2) ด้านการบำรุงรักษา (อารักขสัมปทา) 3) ด้านการเลือกคบมิตร (กัลยาณมิตตตา) และ 4) ด้านความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม (สมชีวิตา) โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก แนวทางการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรหน่วยงานของรัฐมี 4 ด้าน คือ 1) ด้านความขยันหมั่นเพียร (อุฏฐานสัมปทา) คือต้องมีความขยันหมั่นเพียรมีความอดทน มุ่งมั่น ขยันและรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ 2) ด้านการบำรุงรักษา (อารักขสัมปทา) คือต้องรู้จักนำสิ่งของที่ชำรุดแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ให้เป็นประโยชน์รวมทั้งรักษาสมบัติทั้งของตนเองและของส่วนรวม 3) ด้านการเลือกคบมิตร (กัลยาณมิตตตา) คือ ต้องเลือกคบเพื่อนที่ดีมีศีลธรรมคบคนที่สามารถปรึกษาหารือและ 4) ด้านความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม (สมชีวิตา) คือทำหน้าที่ทุกอย่างด้วยความไม่ประมาทและดำรงชีวิตตามฐานะความเป็นอยู่และการรู้จักประมาณตนเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต

6.3 การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราใน จังหวัดบึงกาฬ พบว่า 1) ด้านอุฏฐานสัมปทา ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความขยัน และมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่เป็นระเบียบ มีปัญหาบวกลความขยันจนเกิดความชำนาญในงานที่ทำให้การงานนั้นประสบความสำเร็จได้ง่ายโดยไม่เครียด 2) ด้านอารักขสัมปทา ประชาชนในพื้นที่ส่วนมากรู้จักการรักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยจากการรู้จักคุณค่า เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อบูรณาการสิ่งของ ข้าวของต่าง ๆ ให้สามารถเพิ่มมูลค่า เพิ่มรายได้ 3) ด้านกัลยาณมิตร ประชาชนส่วนมากมีความเข้าใจการคบคนดี ไม่คบคนชั่ว การดำรงตน เจริญ สันทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้นด้วยการใช้คำพูดที่เป็นมิตร มีสมาจารบริสุทธิ์ เป็นคนมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา และ 4) ด้าน สมชีวิตา มีการอยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติ กรวัชรกิจ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอริยสัจ 4 เพื่อการจัดการในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาหลักการเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจะเน้นกิจกรรมในการใช้ทรัพยากรขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยมีวิธีการวางแผน การจัดองค์กร การจูงใจ และการควบคุม โดยยึดหลักหลักการและเหตุผลของวิสาหกิจชุมชนที่ถูกต้อง และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยพบว่าการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรสวนยางพาราใน จังหวัดบึงกาฬ 1) ด้านอุฏฐานสัมปทา ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความขยัน และมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่เป็นระเบียบ มีปัญหาบวกลความขยันจนเกิดความชำนาญในงานที่ทำให้การงานนั้นประสบความสำเร็จได้ง่ายโดยไม่เครียด 2) ด้านอารักขสัมปทา ประชาชนในพื้นที่ส่วนมากรู้จักการรักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยจากการรู้จักคุณค่า เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อบูรณาการสิ่งของ ข้าวของต่าง ๆ ให้สามารถเพิ่มมูลค่า เพิ่มรายได้ 3) ด้านกัลยาณมิตร ประชาชนส่วนมากมีความเข้าใจการคบคนดี ไม่คบคนชั่ว การดำรงตน เจริญ สันทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้นด้วยการใช้คำพูดที่เป็นมิตร มีสมาจารบริสุทธิ์ เป็นคนมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา และ 4) ด้าน สมชีวิตา มีการอยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทางการเกษตร ควรที่จะออกมาให้ความรู้กับประชาชนที่มีการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่มีหลายกลุ่ม เช่น การจัดงานสัมมนา การสอน เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชน เช่น การจัดจำหน่ายสินค้าที่ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง การจำหน่ายสินค้าออนไลน์ การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ความขยันหมั่นเพียรของประชาชนในพื้นที่ต้องมีความเข้าใจกับเทคโนโลยีด้วย เพื่อที่จะเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการสร้างโอกาสในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีประชาชน

8.2.2 การรู้จักรักษาทรัพย์ และประหยัด ต้องทำความเข้าใจถึงสิ่งของที่สร้างความอยากที่มีมากในสื่อออนไลน์ปัจจุบัน ถึงสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต และความอยากให้เป็นเพื่อที่จะมีการคิดวิเคราะห์ก่อนที่จะตัดสินใจใช้จ่ายทรัพย์ให้ได้ผลประโยชน์ต่อครอบครัวมากที่สุด

8.2.3 การคบคนดีเป็นมิตร จะเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีไปพร้อมกับการดำเนินชีวิต เพราะเพื่อนที่ดีก็จะนำพาแต่เรื่องที่ดีมาให้มาโอกาสดี ๆ มาสู่ เพื่อที่จะเป็นการรู้จักเพื่อนที่ดีต้องรู้จักเข้าหาเพื่อนตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เป็นมงคล

8.2.4 การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้เป็นการสร้างความพึงพอใจในสิ่งที่มีตัวและมีและจะเป็นการดำเนินชีวิตและพร้อมที่จะเปิดรับการเรียนรู้ที่จะหารายได้ให้มากขึ้นเพื่อให้เกิดความพอเพียงในการใช้ชีวิตของตนเองและครอบครัวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาในหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สถาบันครอบครัวควรปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตรอบด้าน

8.3.2 ควรศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของคนในสังคมไทย เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา

8.3.3 ควรศึกษาหลักธรรมเรื่องพรหมวิหารธรรมกับการแก้ปัญหาครอบครัวสังคม เศรษฐกิจของประเทศไทย

8.3.4 ควรศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมไทยปัจจุบัน

9. เอกสารอ้างอิง

- กิตติ กรวัชรกิจ. (2565). **การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อการจัดการในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐพล ธาระวงศ์. (2559). **การศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรหน่วยงานของรัฐในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). **รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.
- พระไพรีช พุทธิสารโร (โพธิ์ประพาฬทอง). (2565). **แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาระบบนิเวศตามแนวพระไตรปิฎก**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดบึงกาฬ. (2565). **แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดบึงกาฬ พ.ศ. 2566 – 2570**. บึงกาฬ : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดบึงกาฬ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). (ร่าง) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2555-2560)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเอาใจใส่ในงานการให้คำปรึกษาและมีเมตตาอย่างยิ่งของ พระมหาไพฑูรย์ สิริธมโม, ดร. ประธานที่ปรึกษา และพระมหาประทีป อภิวิฑฒโน, ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำตรวจแก้ข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ที่สุด ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย